

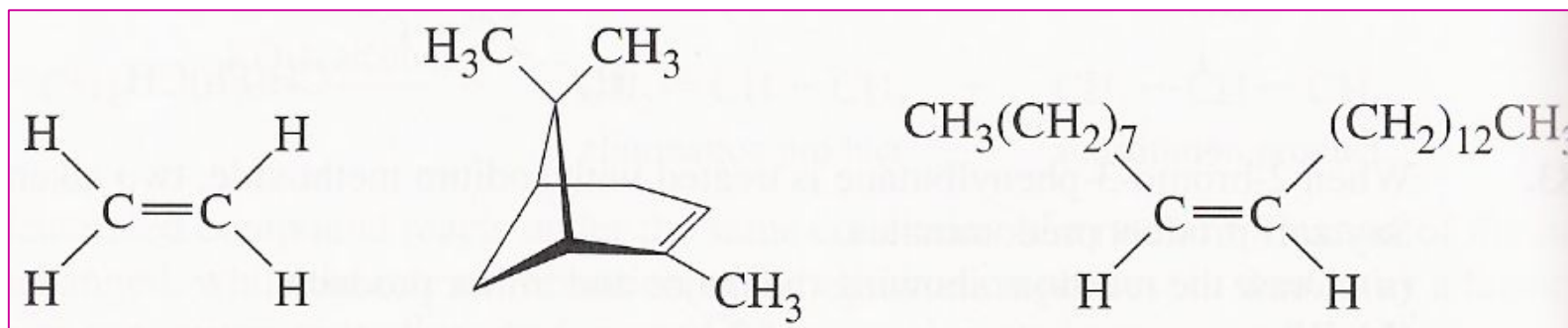
ALKENY (OLEFINY)

WZÓR SUMMARYCZNY

C_nH_{2n} - alkeny łańcuchowe;

C_nH_{2n-2} - alkeny cykliczne (cykloalkeny)

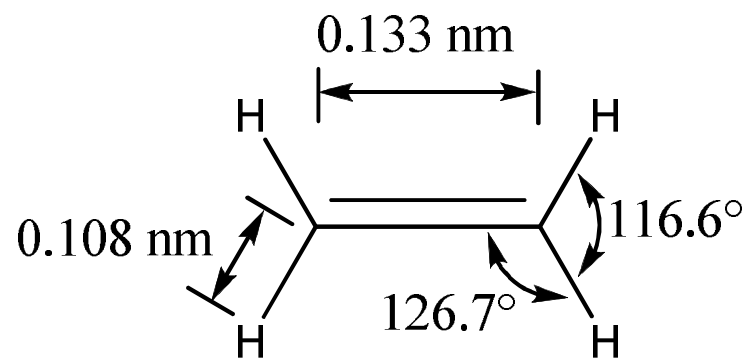
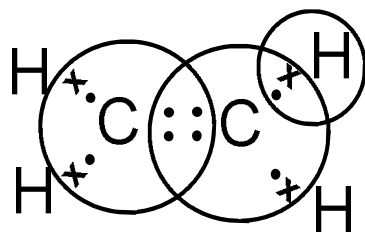
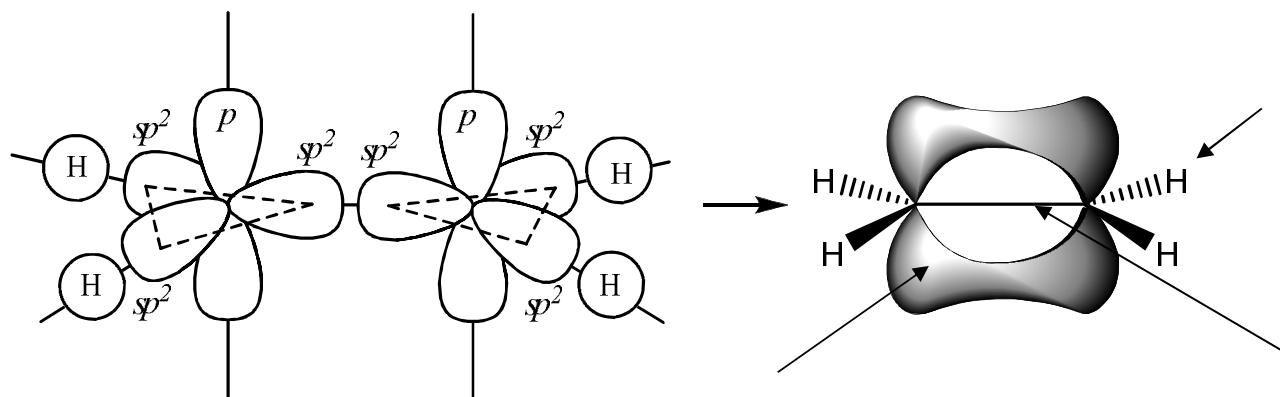
etylen
(produkcja polietylenu)

α -pinen
(składnik terpentyny)

***cis*-triko-9-en**
(hormon płciowy muchy domowej)

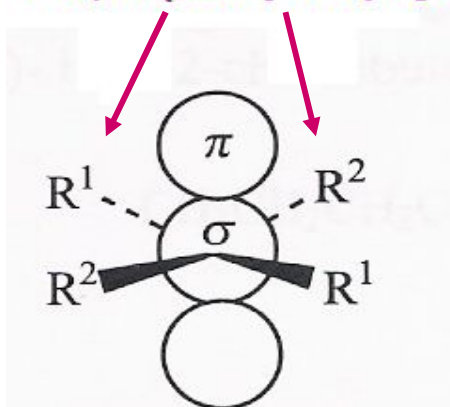
WŁAŚCIWOŚCI FIZYCZNE

ALKENY -budowa

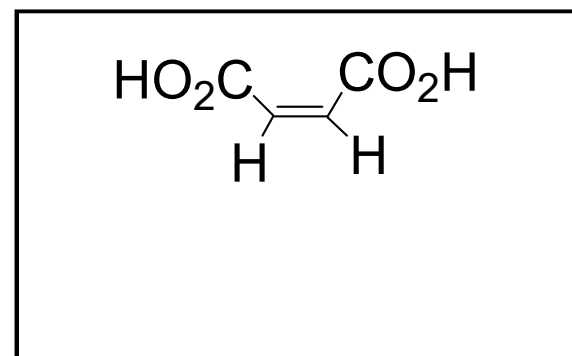
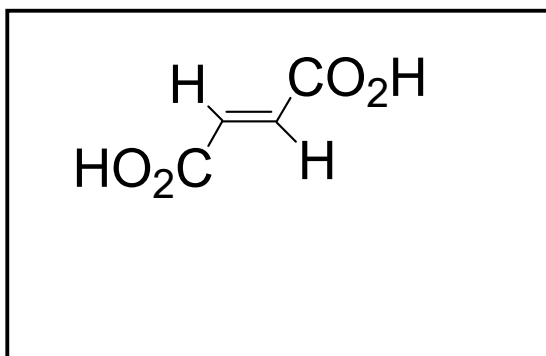
ALKENY -budowa

strony wiązania podwójnego

KONFIGURACJA –

izomery geometryczne **E** lub **Z** (diastereoizomery)

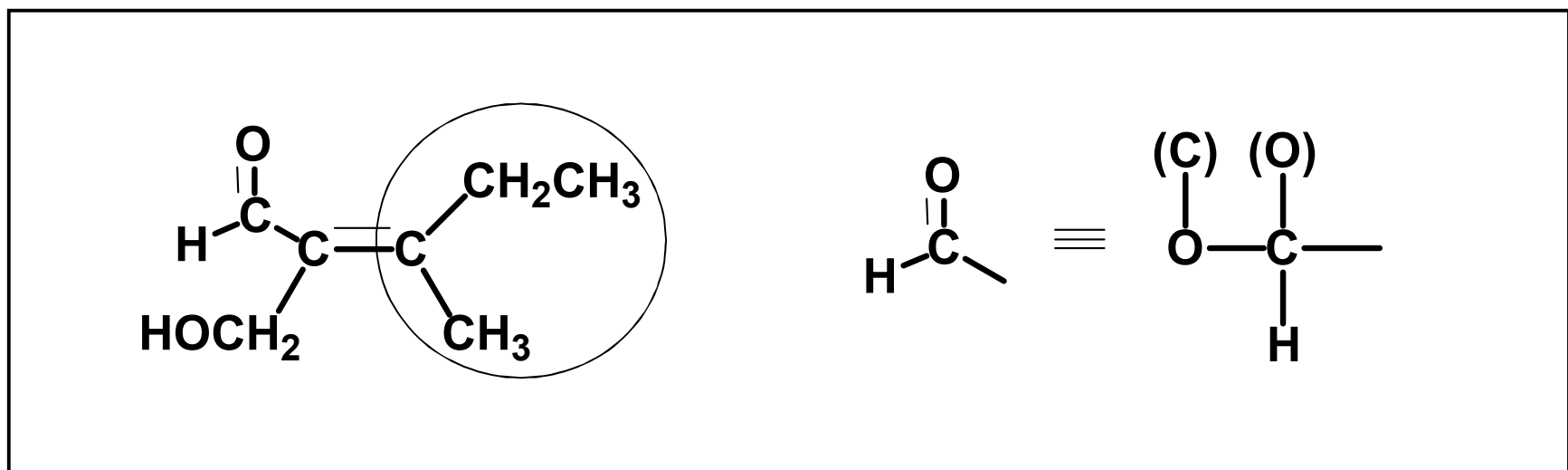
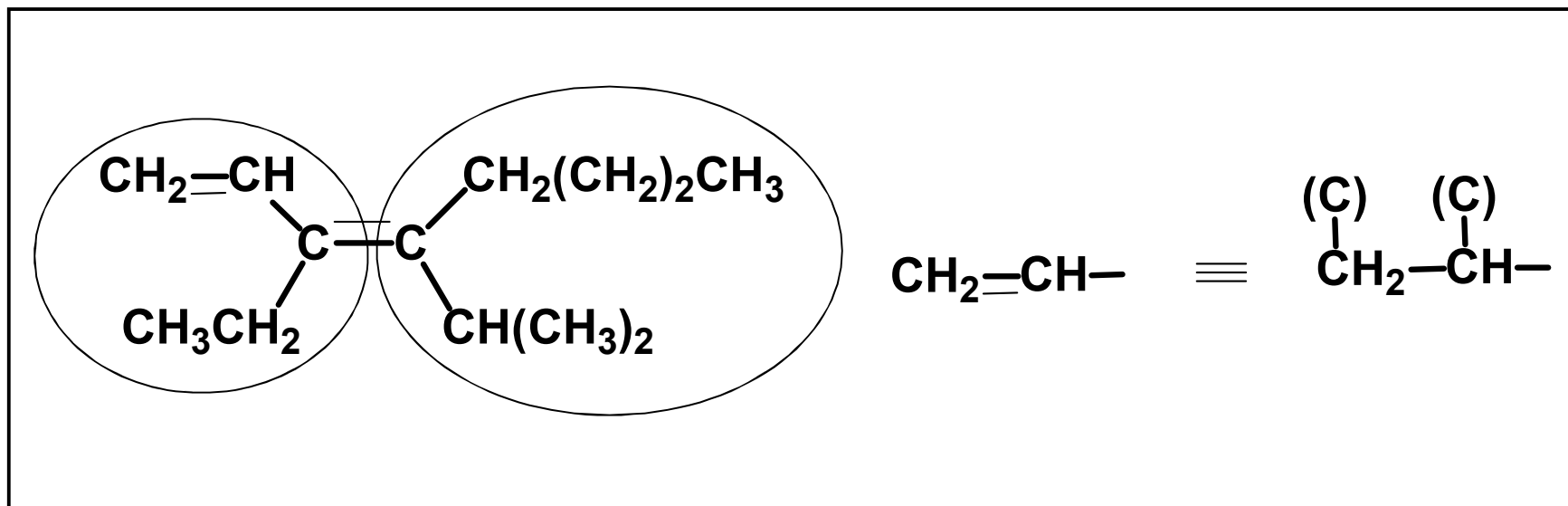
OKREŚLANIE KONFIGURACJI W ALKENACH

Krok 1:

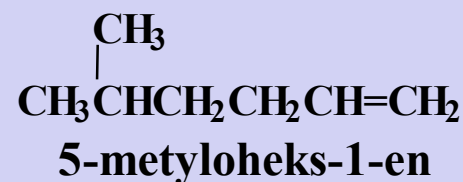
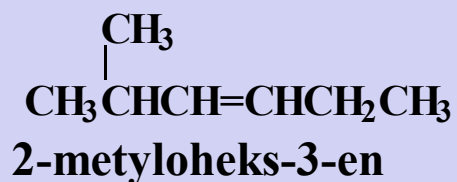
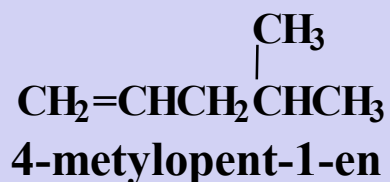
Krok 2:

Przykłady ...

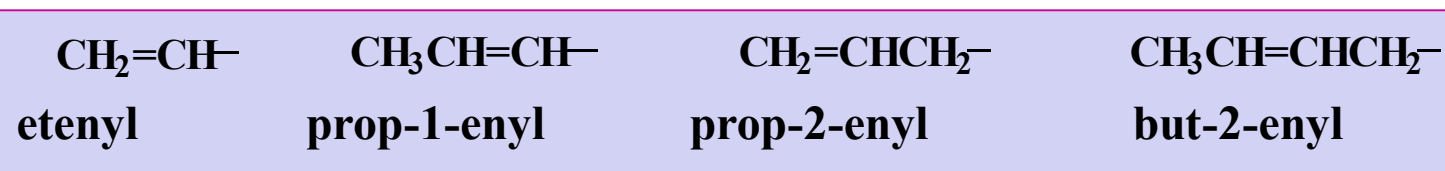
NOMENKLATURA ALKENÓW I CYKLOALKENÓW

1. Nazwy alkenów tworzy się przez zamianę przyrostka -an w nazwie odpowiedniego węglowodoru nasyconego na przyrostek -en.
2. Wybiera się najdłuższy łańcuch węglowy (łańcuch główny), w skład którego wchodzi oba atomy węgla wiązania podwójnego.
3. Numeruje się atomy węgla tego łańcucha tak, aby wiązanie podwójne uzyskało możliwie najniższe lokanty.
4. Na początku nazwy wymienia się nazwy podstawników (w kolejności alfabetycznej) poprzedzając je lokantami określającymi ich położenie w łańcuchu głównym, a następnie podaje się nazwę łańcucha głównego przedzieloną (przed końcówką -en) lokantem określającym położenie wiązania wielokrotnego, przy czym wymienia się jedynie lokant pierwszego z kolei atomu węgla tworzącego to wiązanie (niższy lokant).
5. Jeśli wiązanie wielokrotne znajduje się dokładnie po środku łańcucha głównego, wówczas o kierunku numerowania atomów węgla w tym łańcuchu decyduje położenie podstawników (ich lokanty mają być możliwie najniższe).

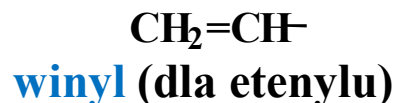

NOMENKLATURA ALKENÓW I CYKLOALKENÓW

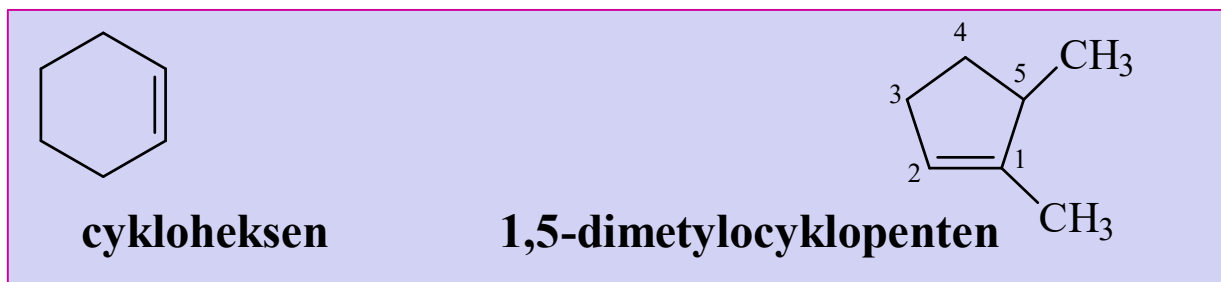
6. Nazwy grup utworzonych z alkenów zyskują przyrostek -enyl. Atomy węgla z wolną wartościowością (na wzorach jest to zaznaczone kreską) są oznaczane lokantem 1, a położenie wiązań wielokrotnych i rozgałęzień określa się według poprzednio omówionych reguł.

Zostały utrzymane nazwy zwyczajowe następujących grup:

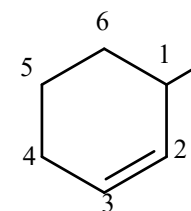
7. Obecność wiązania podwójnego w pierścieniu zaznacza się w nazwie odpowiedniego cykloalkanu przez zamianę przyrostka -an na -en. Położenie wiązania podwójnego w pierścieniu oznacza się możliwie najniższym lokantem.

NOMENKLATURA ALKENÓW I CYKLOALKENÓW

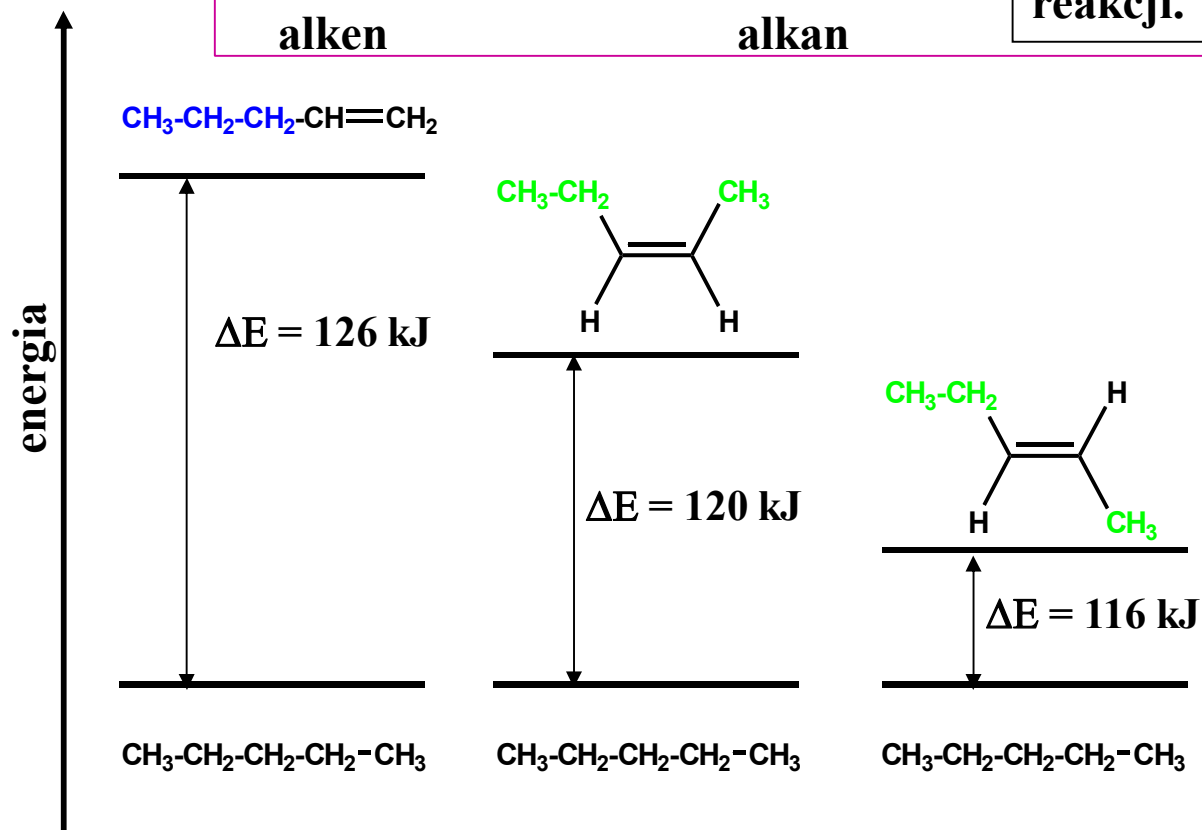
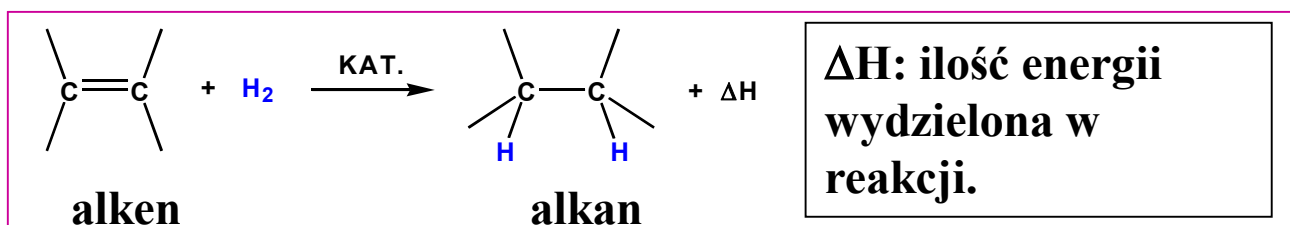
8. Nazwy grup wywodzących się od cykloalkenów tworzy się przez zamianę przyrostka –en na -enyl. Atom węgla z wolną wartością (na wzorach jest to zaznaczone kreską) jest zawsze oznaczany lokantem 1. Położenia wiązań podwójnych i łańcuchów bocznych oznacza się według poprzednio podanych reguł.

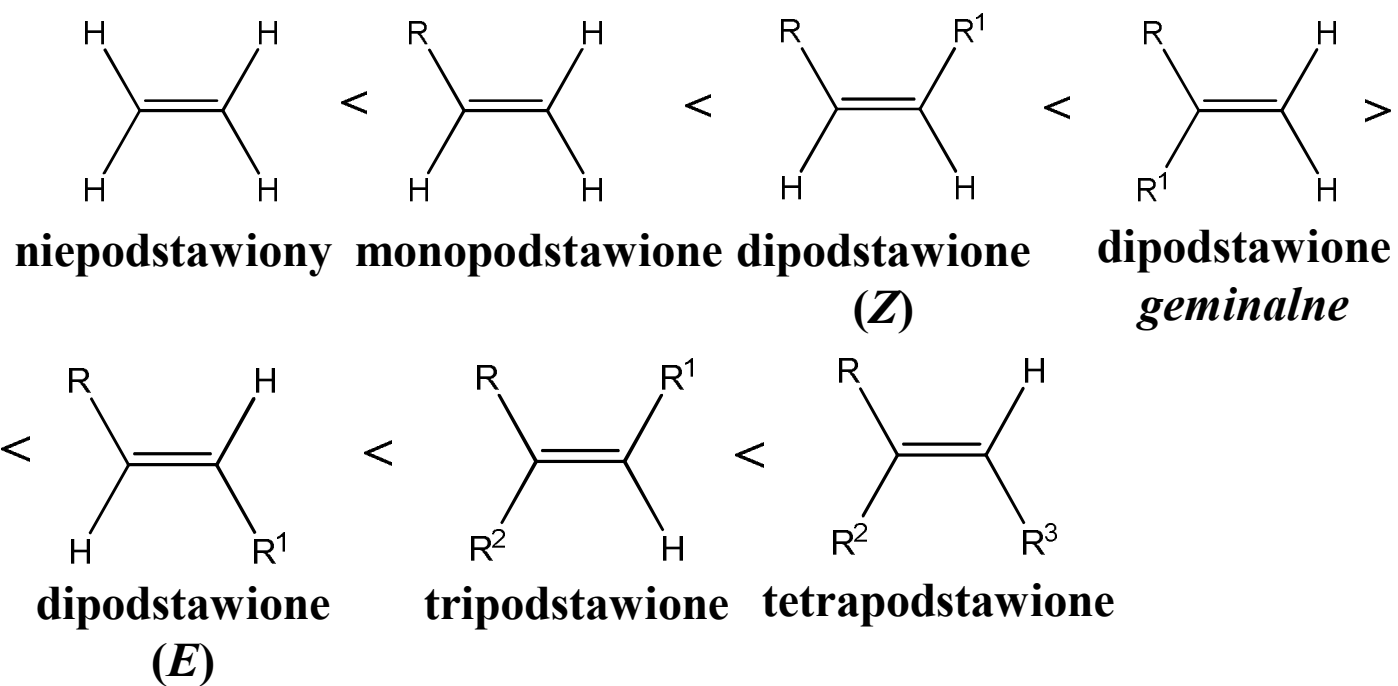
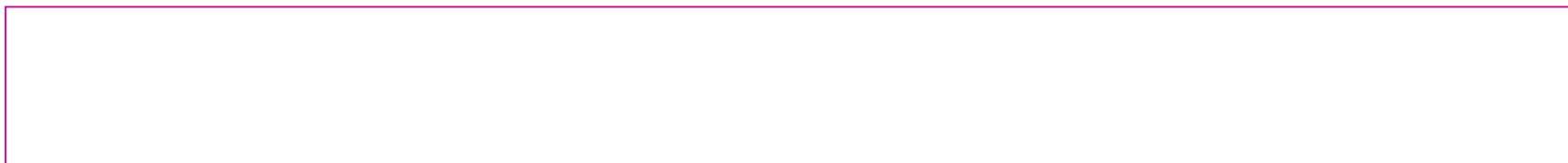
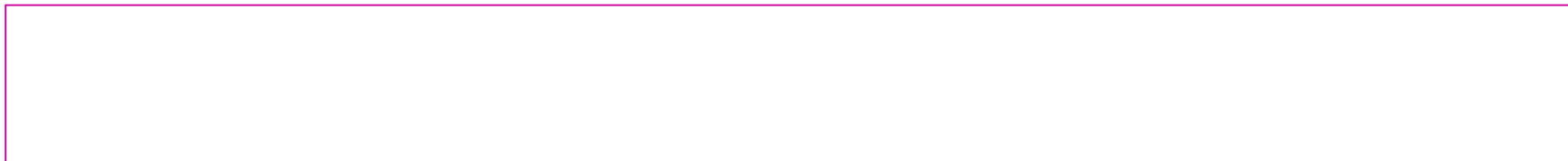
cykloheks-2-enyl

TRWAŁOŚĆ ALKENÓW (ENERGIA POTENCJALNA)

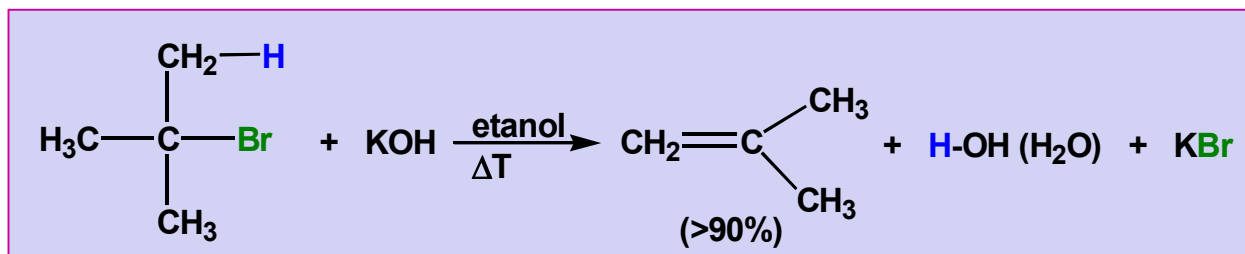
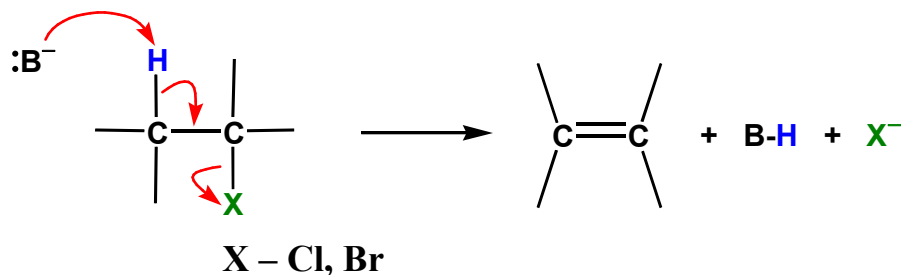
TRWAŁOŚĆ ALKENÓW

METODY OTRZYMYWANIA ALKENÓW

Reakcje eliminacji:

z HALOGENOALKANÓW –

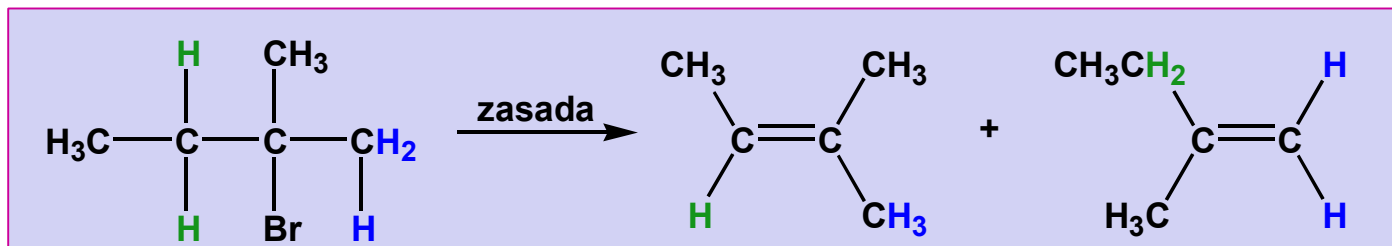

2-bromo-2-metylopropan
3° halogenoalkan !

2-metylopropen

Zasada	Proporcja produktów/%	
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OK}/\text{EtOH}$	71	29
$(\text{CH}_3)_3\text{COK}/t\text{-BuOH}$	28	72

Ale :

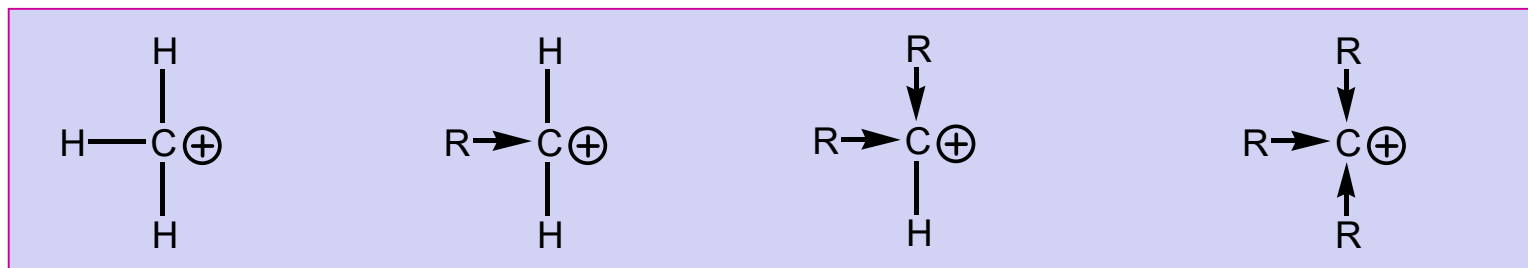
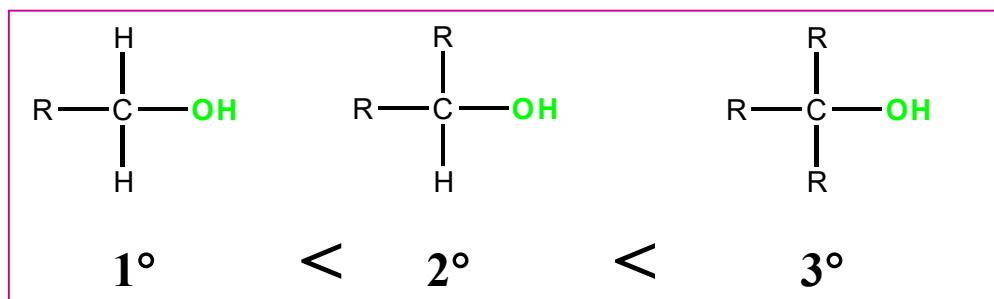
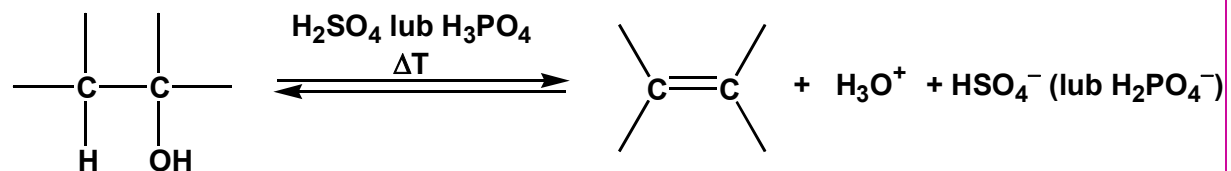
2-bromo-2-metylobutan

2-metylobut-2-en

2-metylobut-1-en

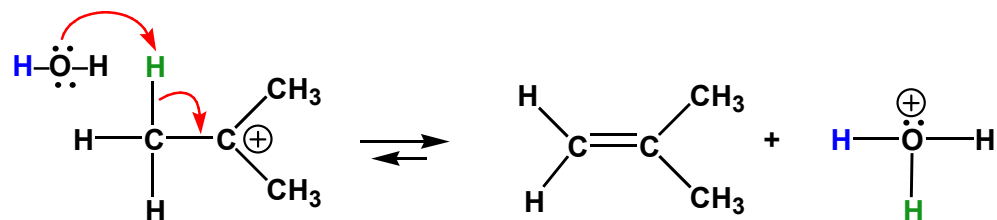
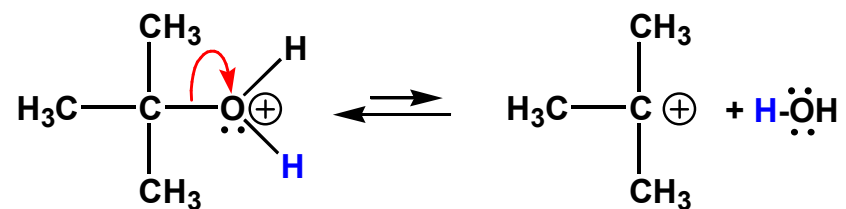
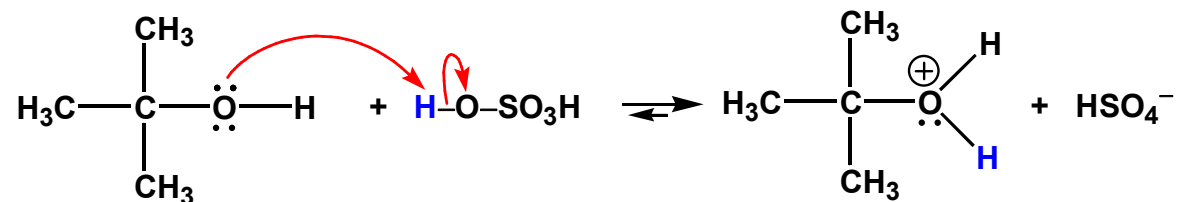
METODY OTRZYMYWANIA ALKENÓW

z ALKOHOLI -

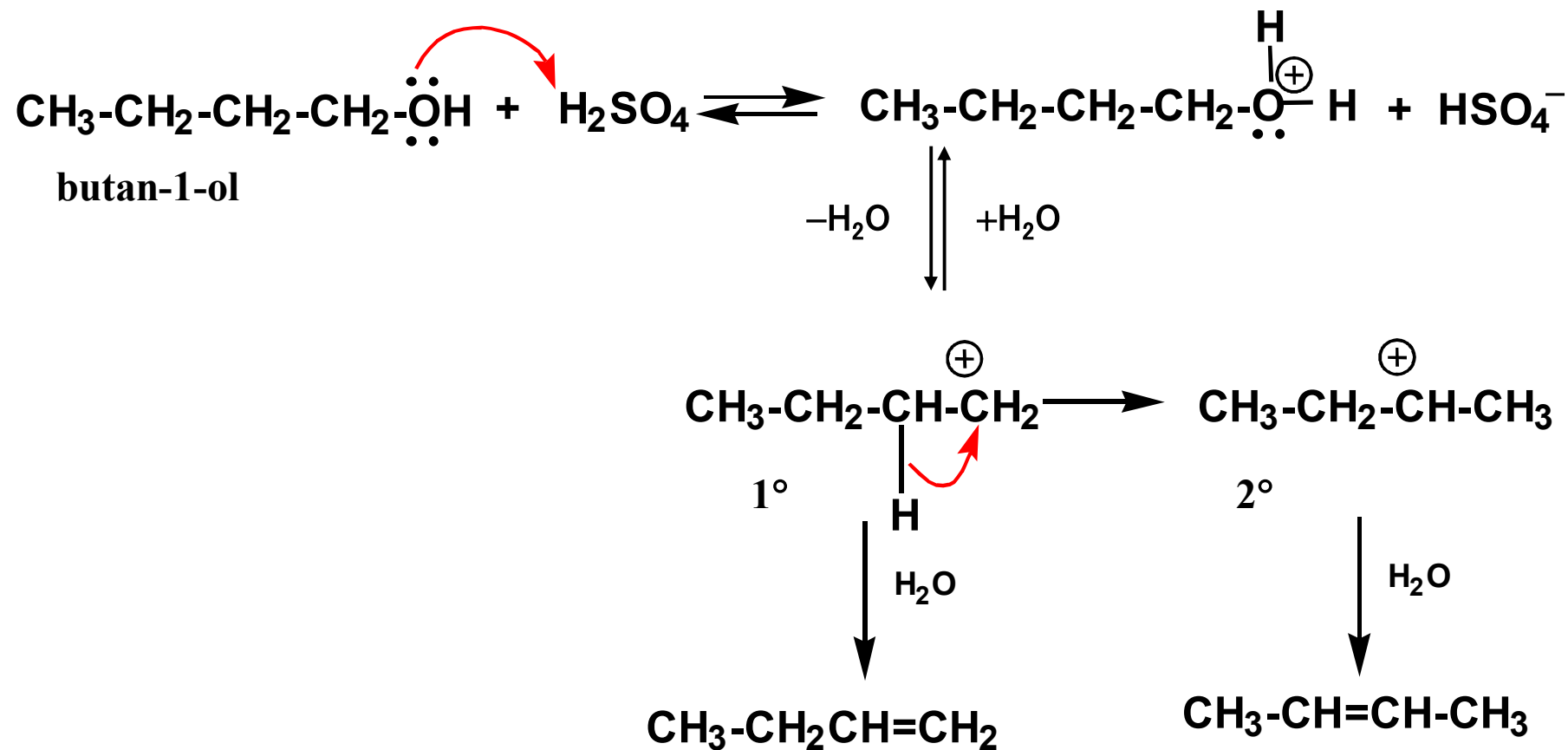

kation metylowy < kation 1° < kation 2° < kation 3°

MECHANIZM DEHYDRATACJI ALKOHOLI

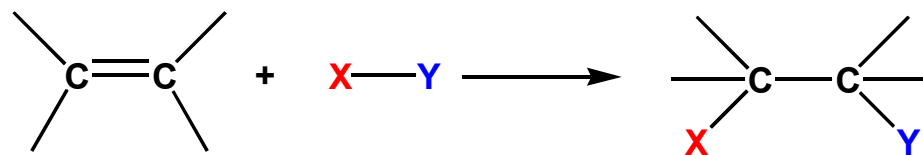
PRZEGRUPOWANIE KARBOKATIONÓW

REAKCJE ALKENÓW

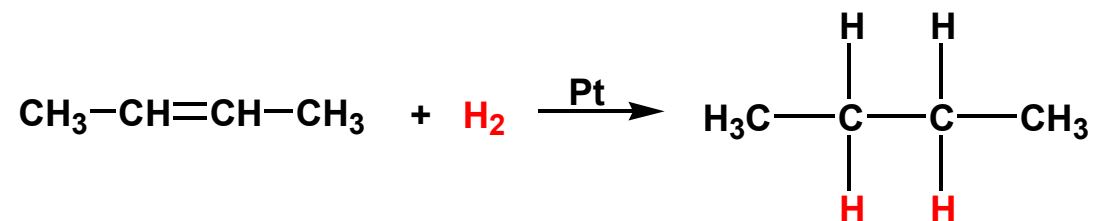
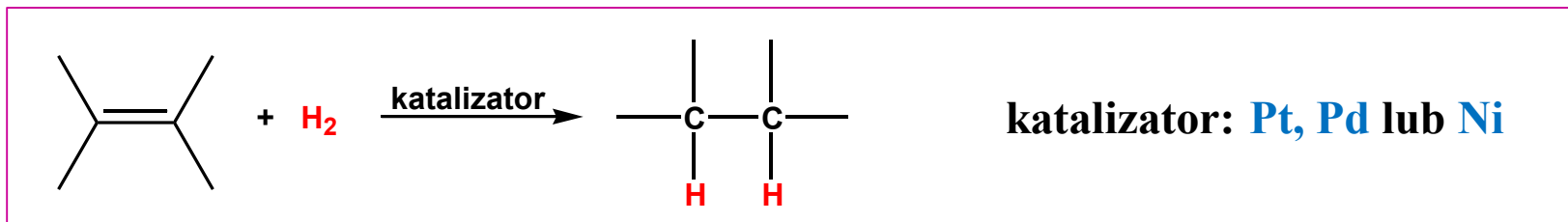

Alkeny ulegają reakcji addycji

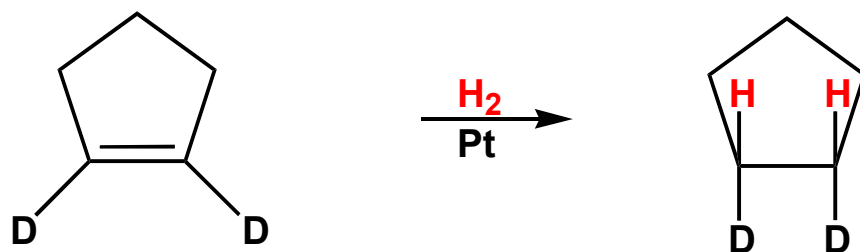

Utworzenie dwóch nowych wiązań σ kosztem wiązania π .

KATALITYCZNE UWODRONNIENIE ALKENÓW

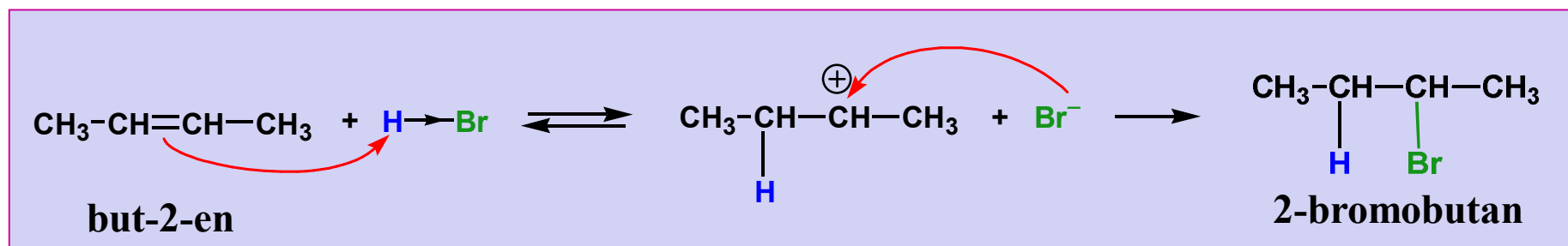
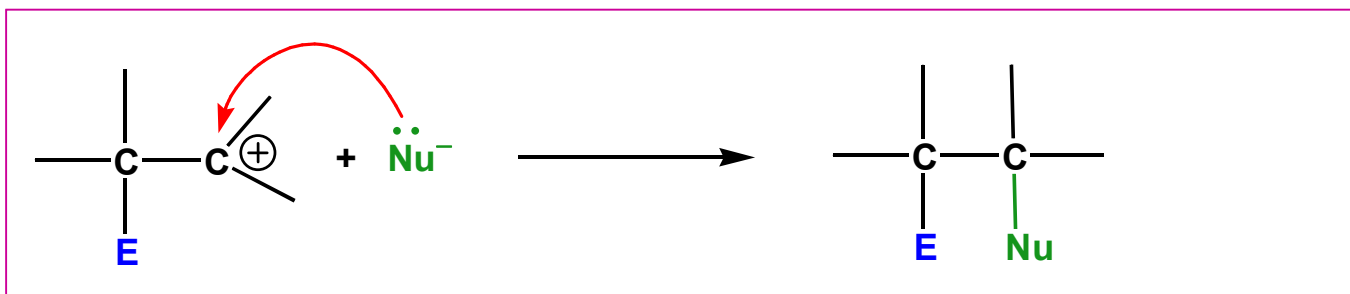
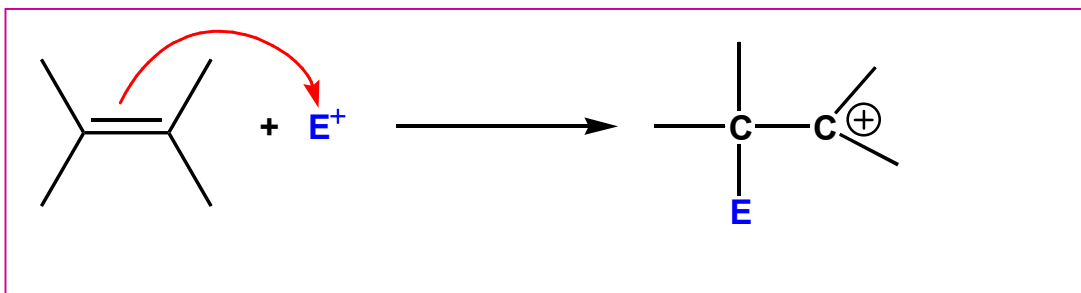

Ale:

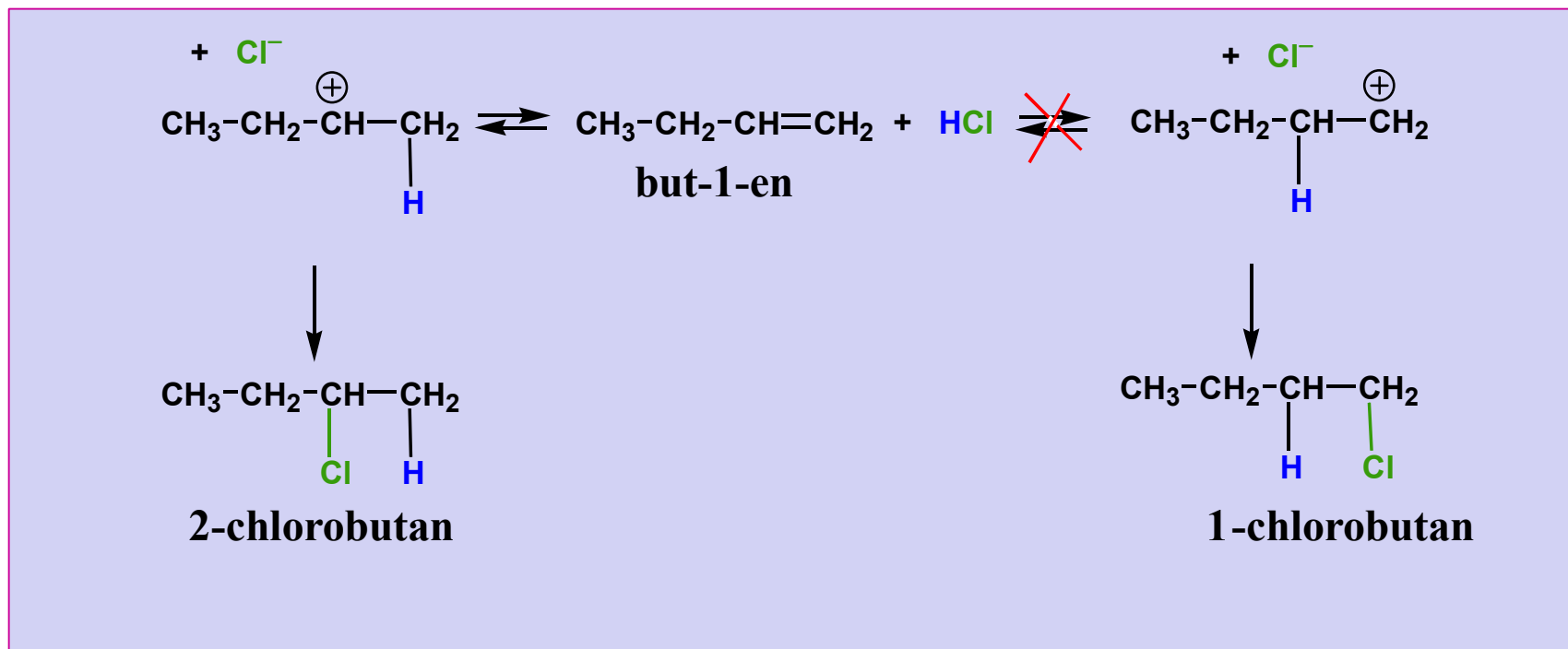

ADDYCJA ELEKTROFILOWA (PRZYŁĄCZANIE) DO ALKENÓW

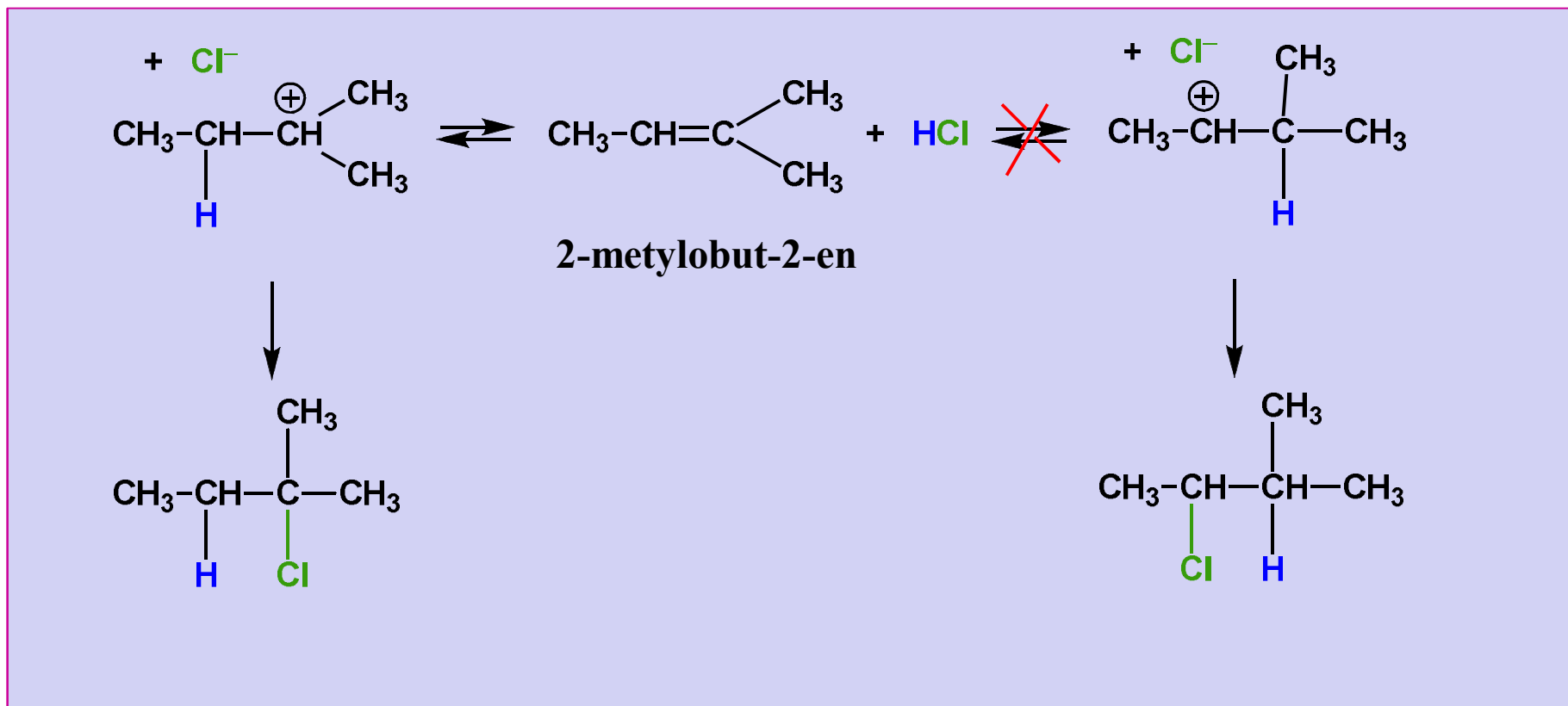

ADDYCJA ELEKTROFILOWA (PRZYŁĄCZANIE) DO ALKENÓW

Reakcja regioselektywna !

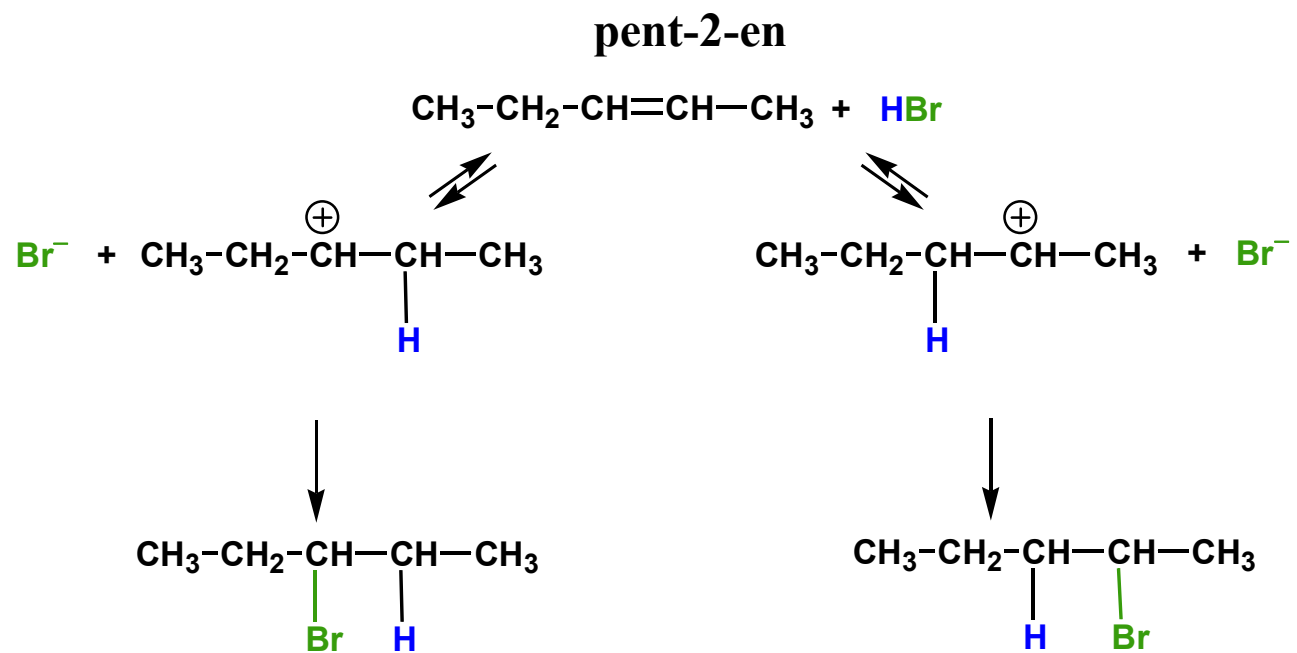
ADDYCJA ELEKTROFILOWA (PRZYŁĄCZANIE) DO ALKENÓW

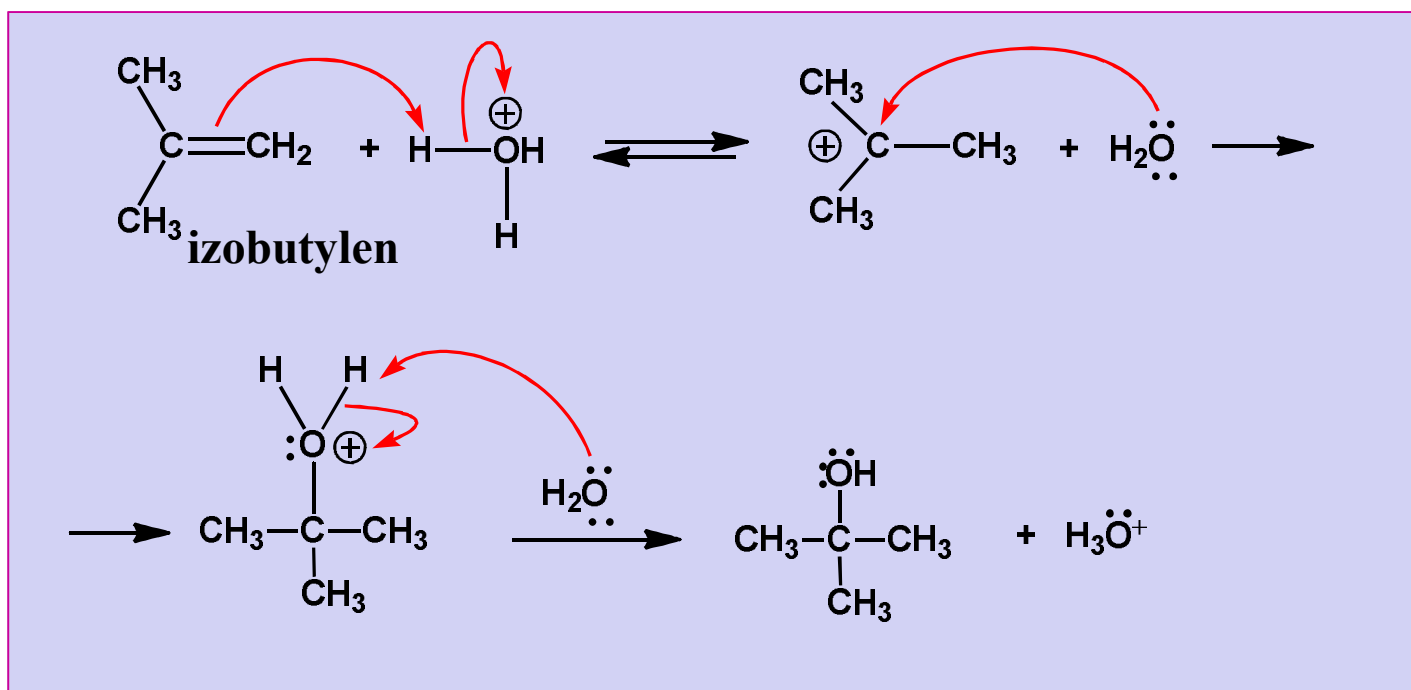
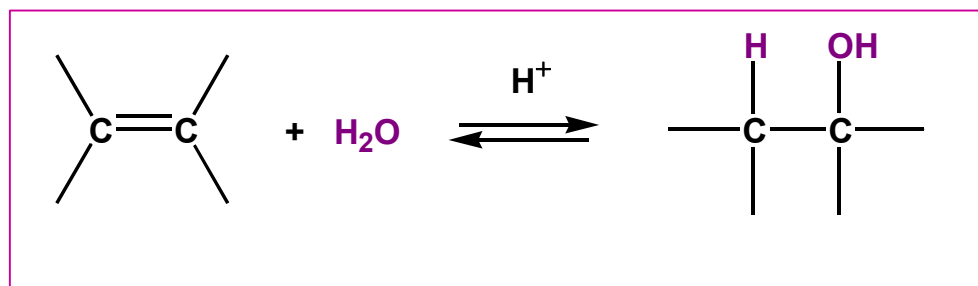
Reguła Markownikawa

ADDYCJA DO ALKENU NIESYMETRYCZNEGO, ALE O JEDNAKOWEJ RZĘDOWOŚCI ATOMÓW WĘGLA TWORZĄCYCH WIĄZANIE PODWÓJNE

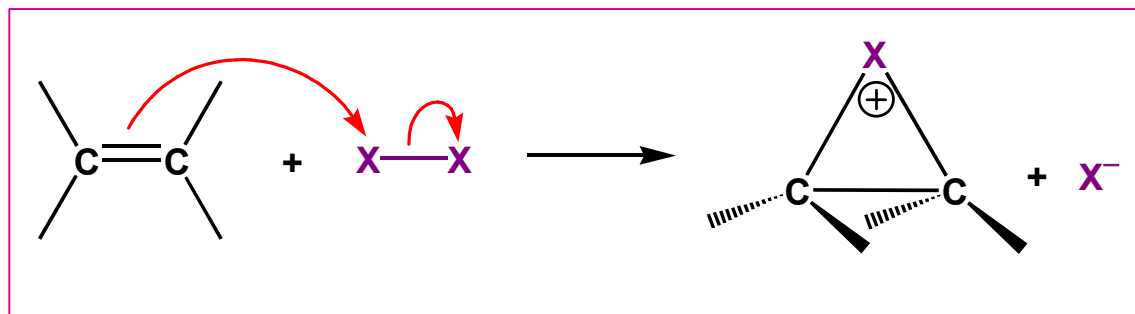
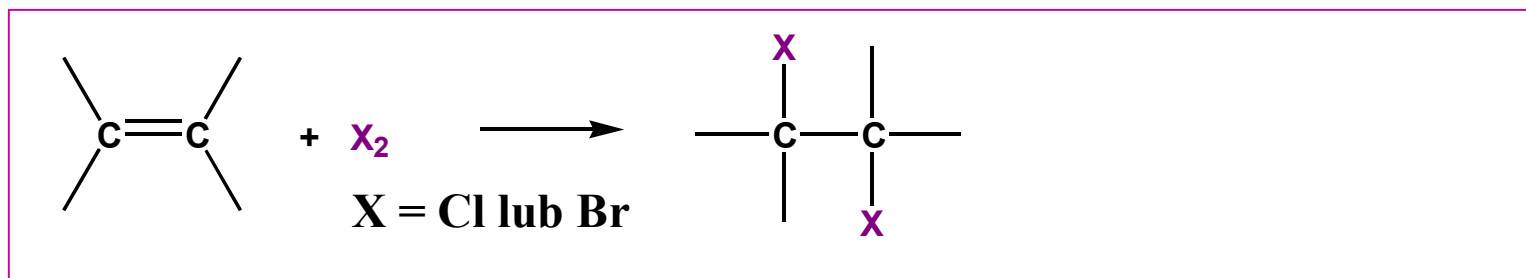

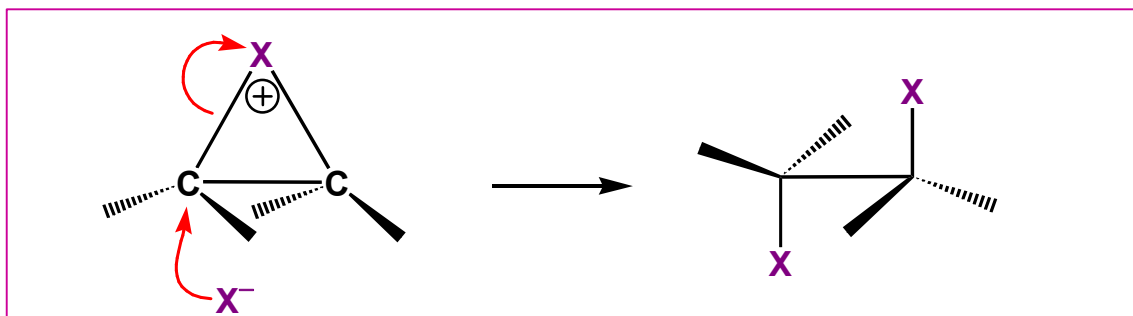
ADDYCJA WODY W OBECNOŚCI KWASU MINERALNEGO – otrzymywanie alkoholi

ADDYCJA HALOGENU (CL₂ LUB Br₂) – otrzymywanie 1,2-dihalogenopochodnych

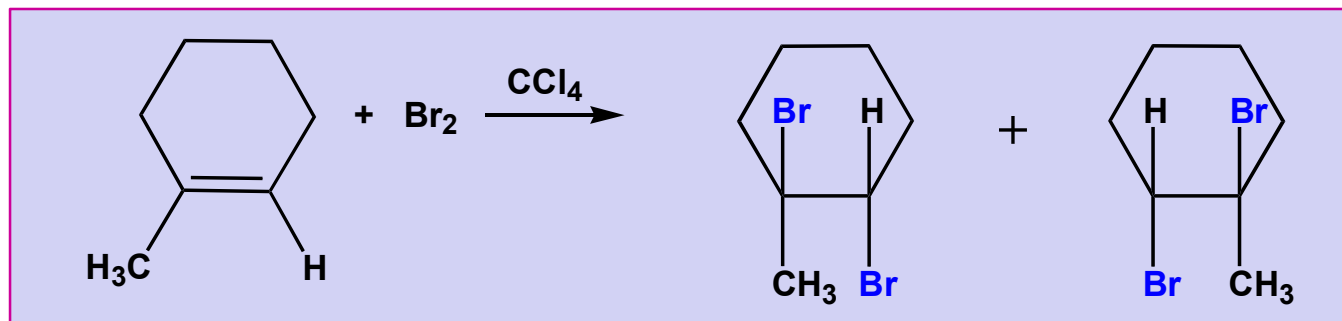
X=Cl; kation chloroniowy
X=Br; kation bromoniowy

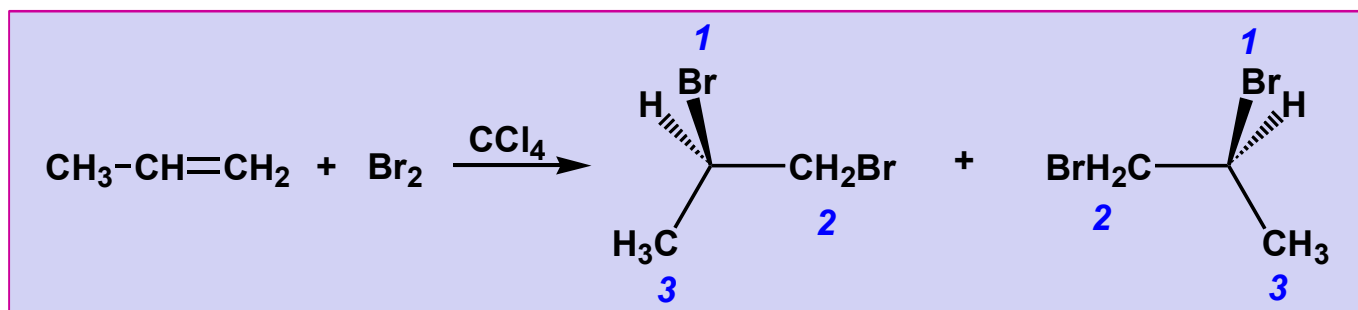
ADDYCJA HALOGENU (CL₂ LUB Br₂) – przykłady i dyskusja...

➤ do cykloalenów

atomy halogenu w konfiguracji *trans*

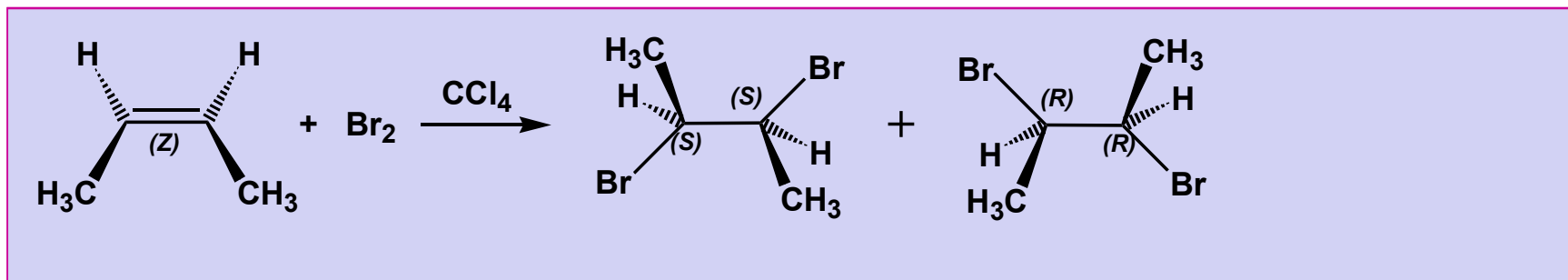

➤ Do alkenów terminalnych

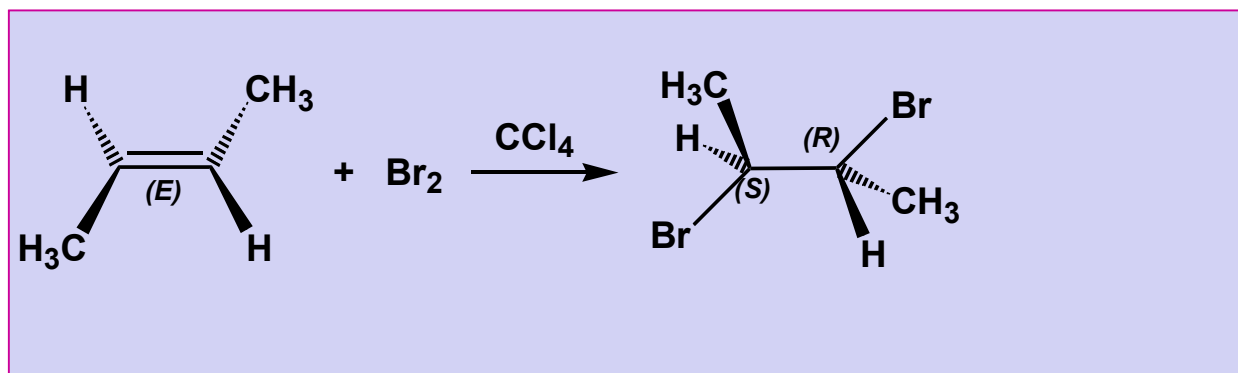

ADDYCJA HALOGENU (Cl_2 LUB Br_2) – przykłady i dyskusja...

➤ do alkenu symetrycznego o konfiguracji *Z*

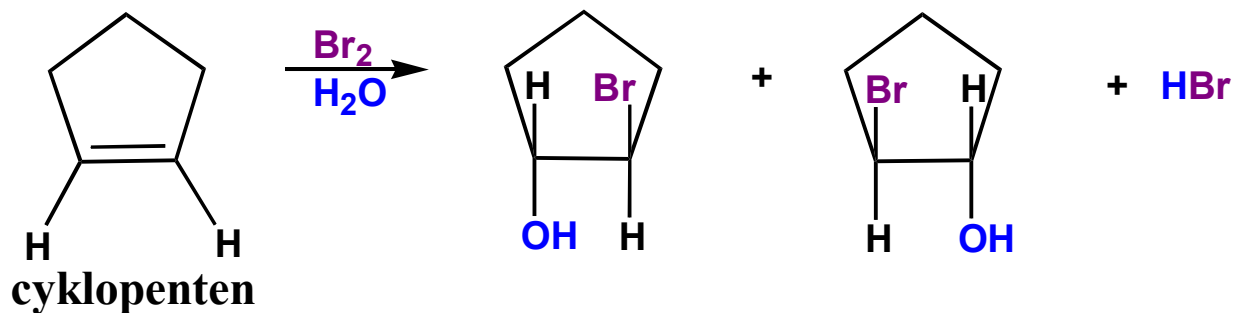
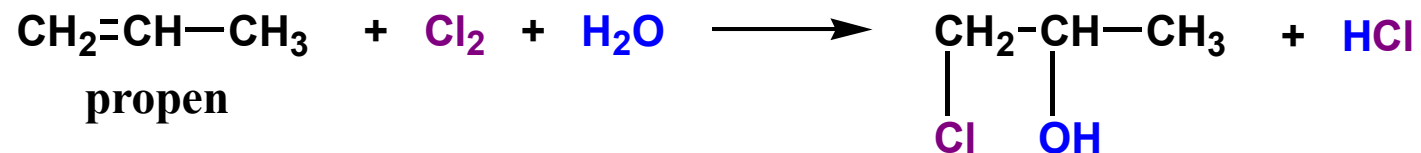
➤ do alkenu symetrycznego o konfiguracji *E*

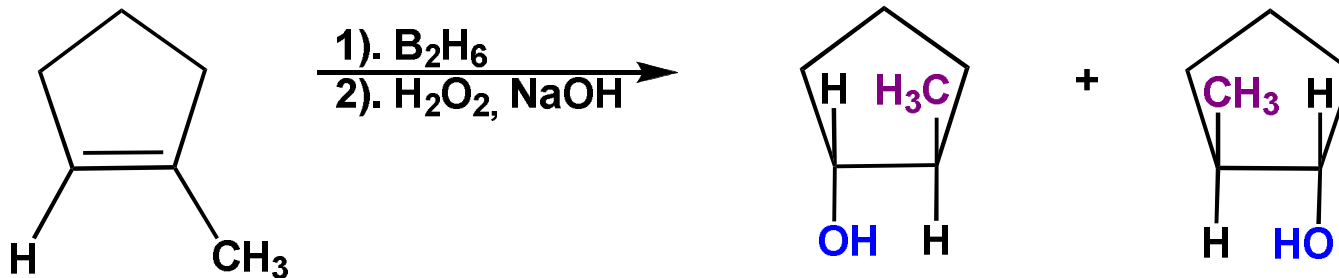
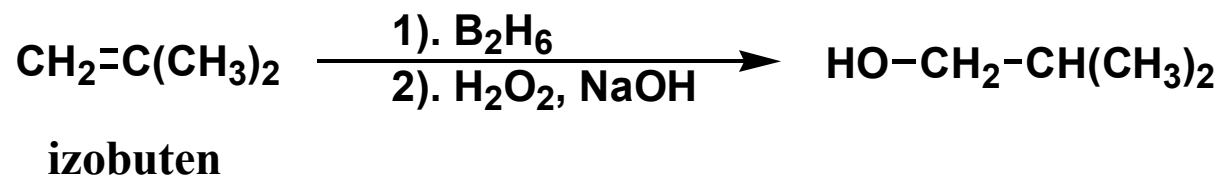

ADDYCJA CHLORU LUB BROMU W ROZTWORZE WODNYM –

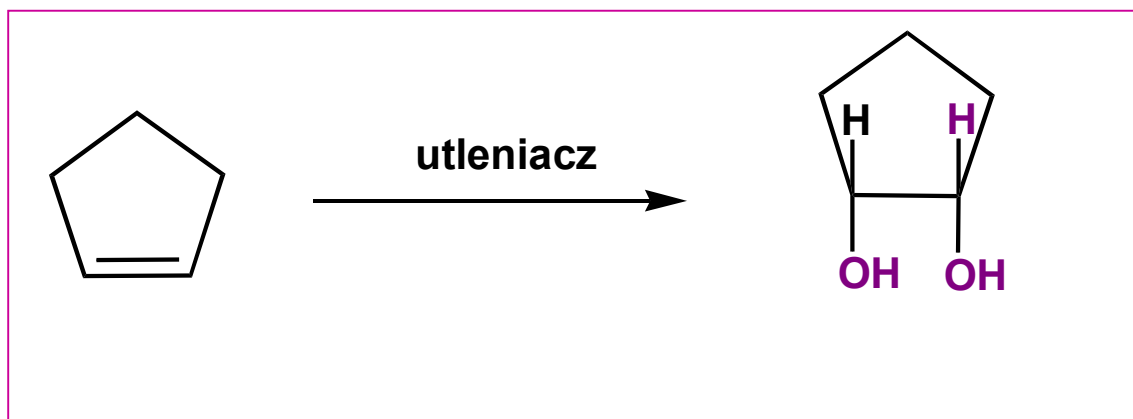
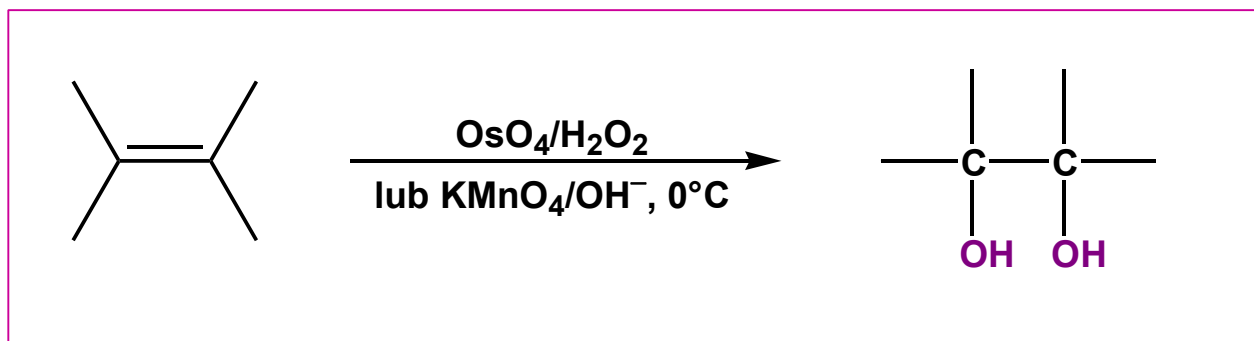
otrzymywanie chloro- i bromohydryn

BOROWODOROWANIE – otrzymywanie halohydrzyn (halogenohydrzyn)

UTLENIANIE ALKENÓW – otrzymywanie dioli

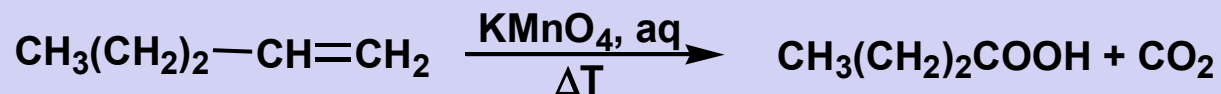
utleniacz A: 1. OsO₄; 2. H₂O₂ (65% wyd.)

utleniacz B: 1. KMnO₄; 2. NaOH, H₂O (49% wyd.)

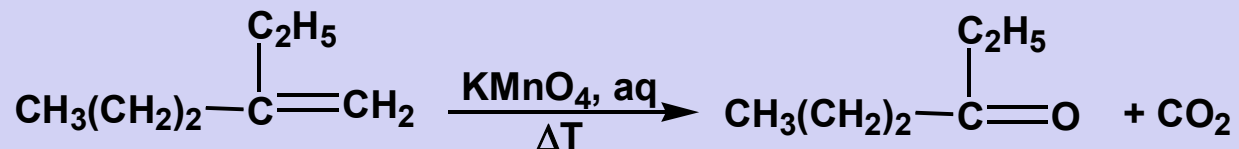
27

UTLENIANIE ALKENÓW WODNYM ROZTWOREM KMnO_4 (ΔT)

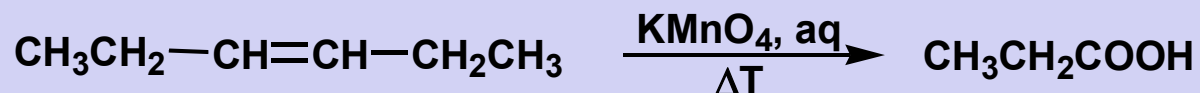
- alken monopodstawiony → kwas karboksylowy + CO_2

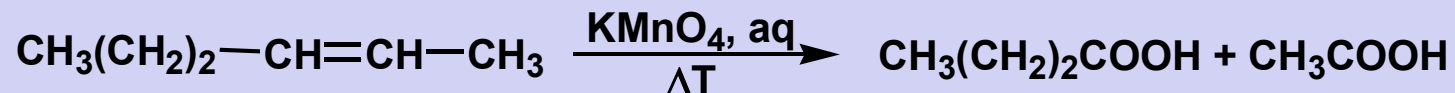
- alken 1,1-dipodstawiony → keton + CO_2

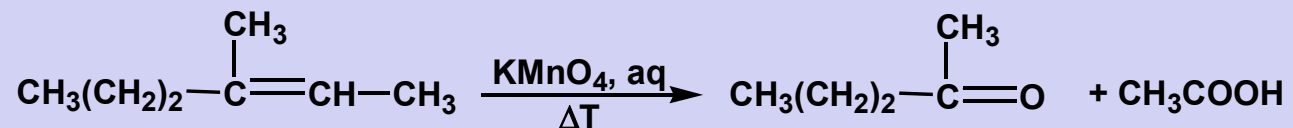
- alken 1,2-dipodstawiony (symetryczny) → kwas karboksylowy

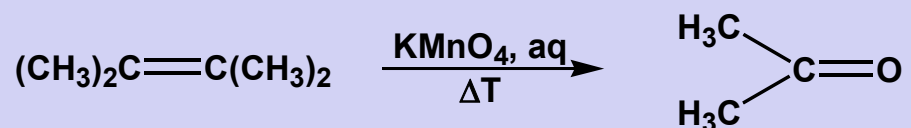
- alken 1,2-dipodstawiony (niesymetryczny) → mieszanina kwasów karboksylowych

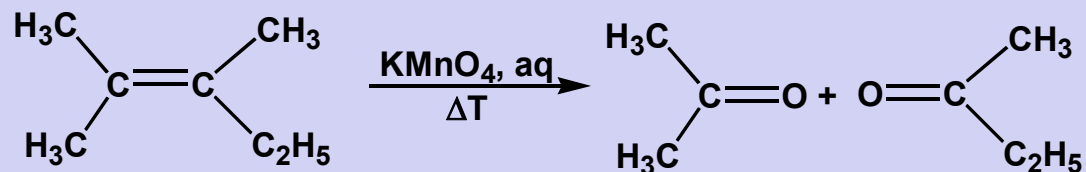
alken tripodstawiony → kwas karboksylowy + keton

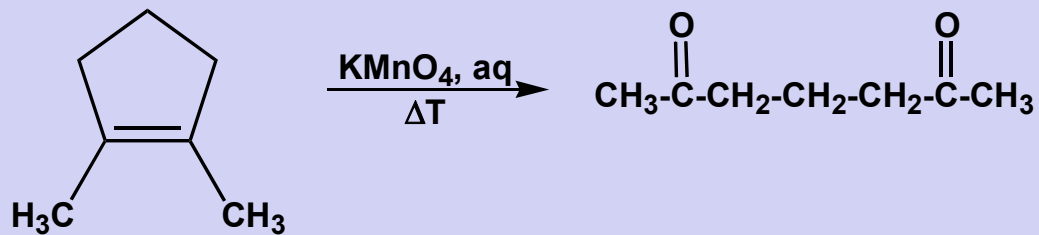
alken tetrapodstawiony (symetryczny) → keton

alken tetrapodstawiony (niesymetryczny) → mieszanina ketonów

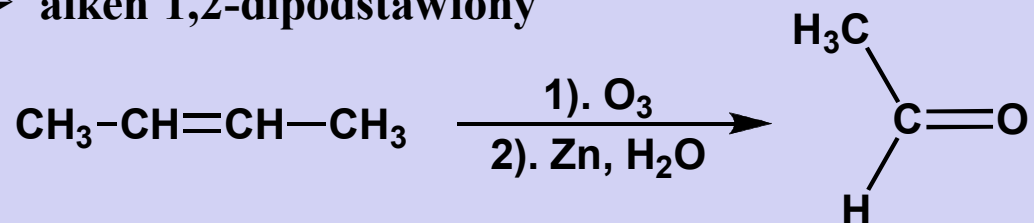

alken tetrapodstawiony (cykliczny) → diketon

OZONOLIZA ALKENÓW

➤ alken 1,2-dipodstawiony

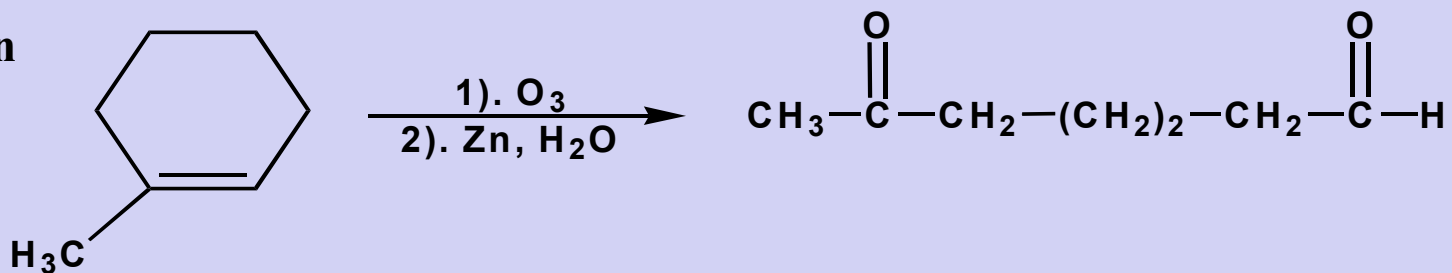

➤ alken 1,1-dipodstawiony

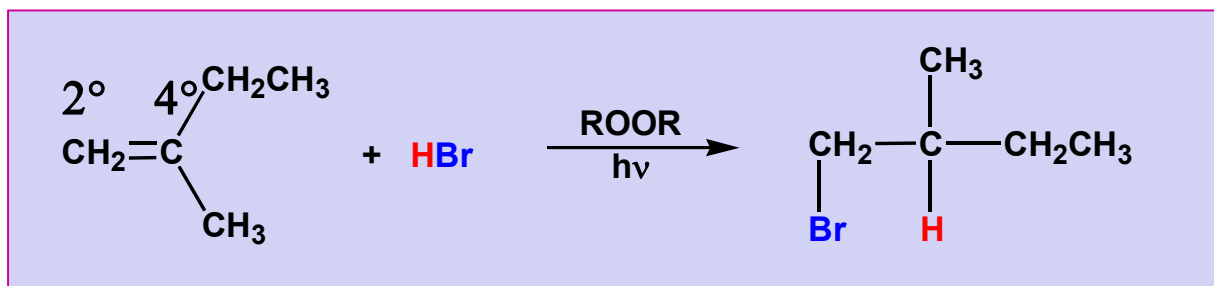
keton

aldehyd

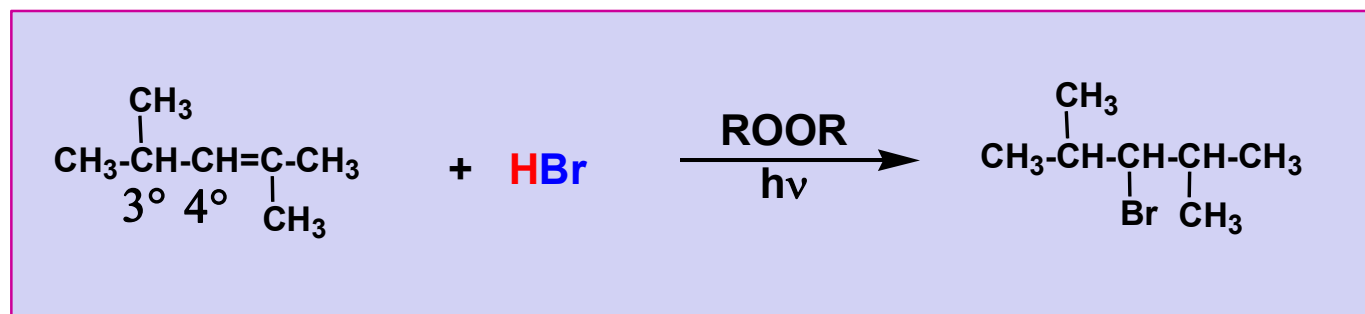
➤ cykloalken

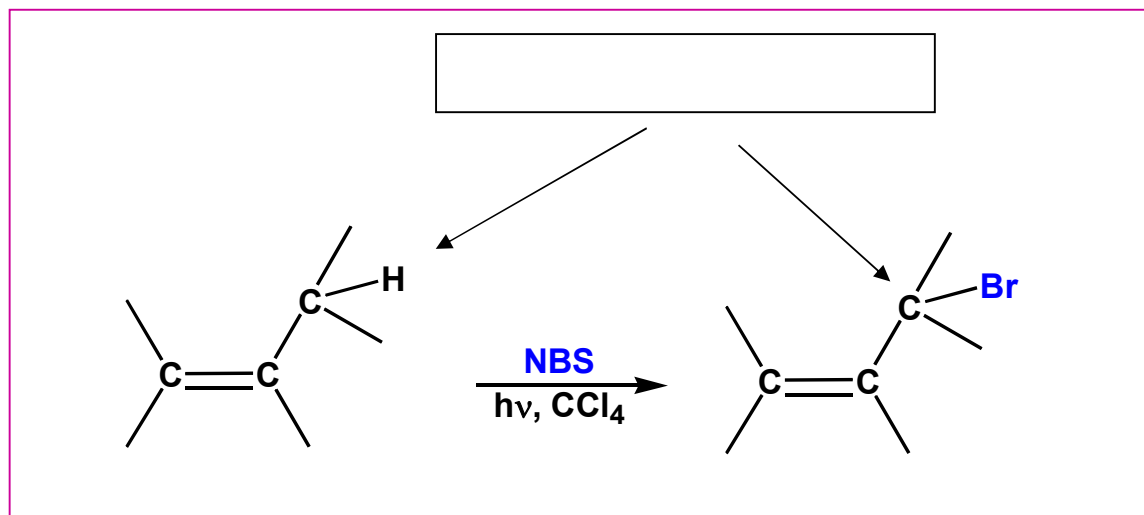
RODNIKOWE PRZYŁĄCZANIE BROMOWODORU (REAKCJA KHARASCHA)

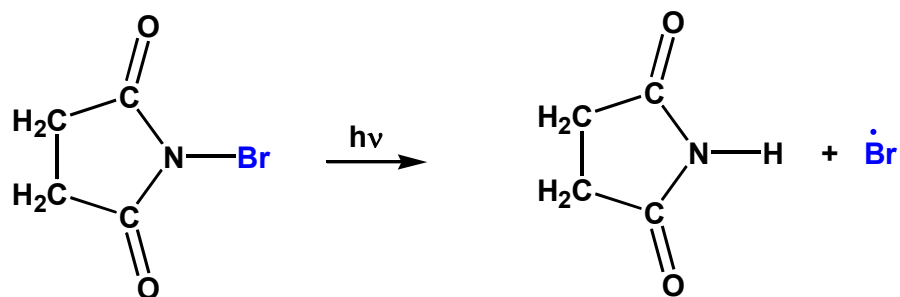
atom bromu przy niżej
rzędowym atomie węgla

SUBSTYTUCJA RODNIKOWA W POZYCJI ALLILOWEJ

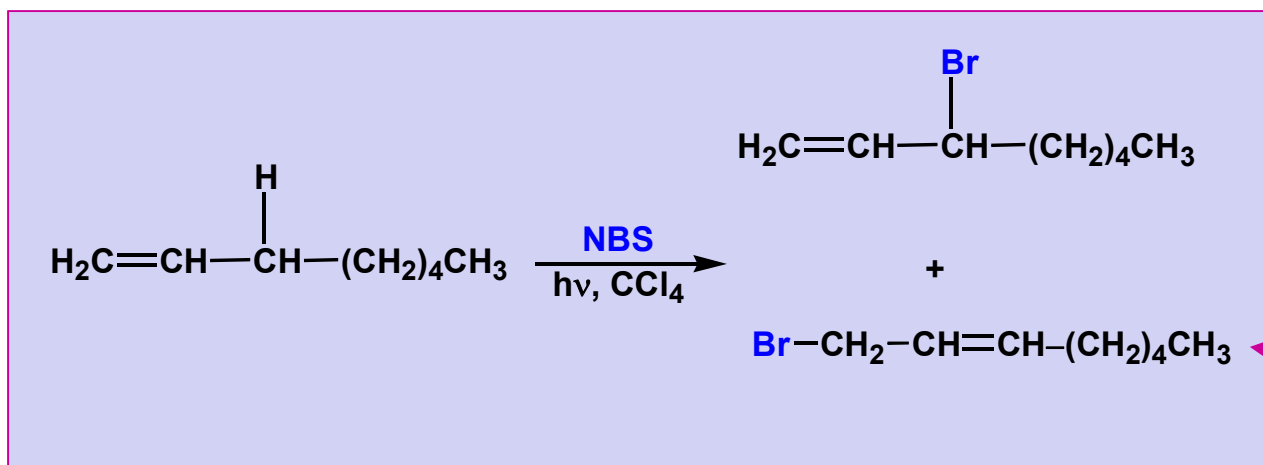

NBS: *N*-bromoimid kwasu bursztynowego

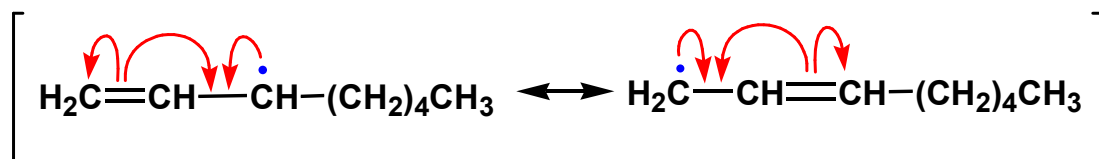

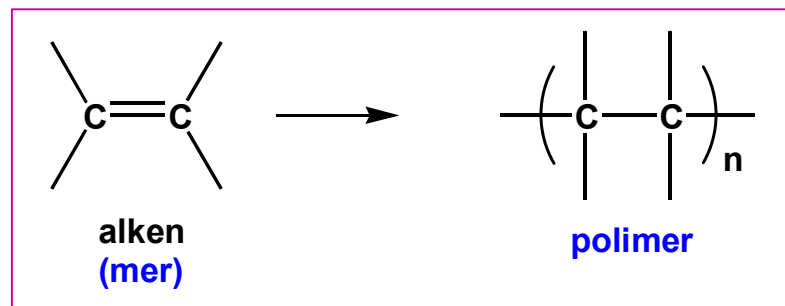
SUBSTYTUCJA RODNIKOWA W POZYCJI ALLILOWEJ ALKENÓW

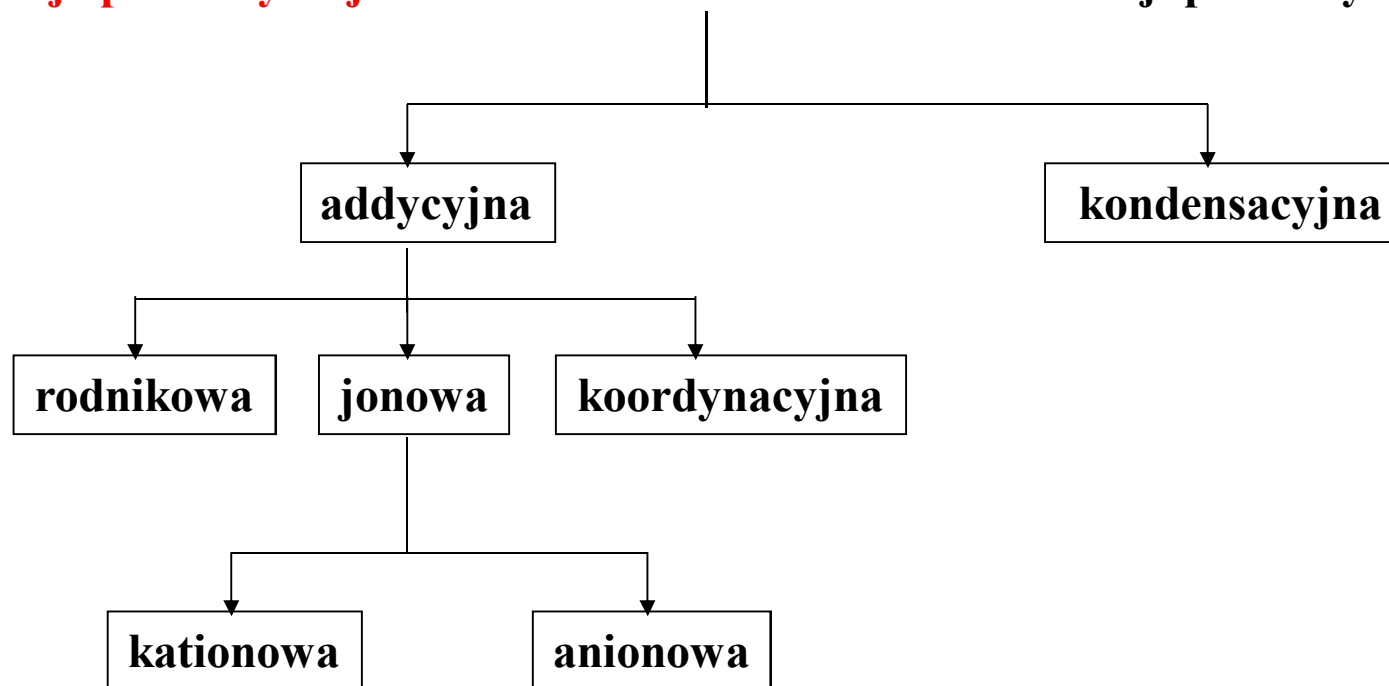
Przegrupowanie rodnika allilowego - wzory graniczne rodnika allilowego

POLIMERYZACJA ALKENÓW

Rodzaje polimeryzacji – w zależności od mechanizmu reakcji polimeryzacji

POLIMERY

ALKEN	POLIMER
$\text{CH}_2=\text{CH}_2$	$-\text{[CH}_2\text{-CH}_2\text{-]}_n\text{-}$
$\text{CH}_3\text{-CH}=\text{CH}_2$	$-\text{[CH}_2\text{-CH(CH}_3\text{)-]}_n\text{-}$
$\text{CH}_2=\text{CHCl}$	$-\text{[CH}_2\text{-CHCl-]}_n\text{-}$
$\text{CH}_2=\text{CH(OCOCH}_3\text{)}$	$-\text{[CH}_2\text{-CH(OCOCH}_3\text{)-]}_n\text{-}$

